

niet lang zou bestaan. 'De evangelische godgeleerden zullen met sommige harer stellingen hun voordeel doen, en daarmee zal de reden voor haar tijdelijk bestaan vervallen.' In het nummer van maart kwam De Groot op dit geschrevene terug. Dat hij nu pas, ruim een jaar na de discussie tussen Valetton en Douwes, op de verhouding tussen evangelischen en ethischen inging, was, zo verklaarde hij, een gevolg van hetgeen in 1866 gebeurd was. Hij en zijn vrienden - 'wij, evangelischen' - hadden op de Alliantie-vergadering het gesprek met Valetton en diens geestverwanten willen aangaan. Nu dit onmogelijk was gemaakt, 'meende ik, dat wij moesten doen, wat ons alleen overbleef: over hen schrijven'. Even daarna stelde de hoogleraar dat hij ook geschreven had om 'althans eenigen' der ethischen aan zichzelf te ontdekken, 'in zoo verre zij den moed hunner overtuiging niet hebben, die zij behooren te hebben. Na de ervaring, hoe sommige ethische theologen met mij en Van Toorenenbergen hadden gedaan in de zaak der Evangelische Alliantie, was ik gerechtigd'.⁵⁸ Het waren deze twee artikelen die De la Saussaye de in mei 1867 geschreven openbare brief aan Hofstede de Groot over *Het wezen der theologie* ontlokten.⁵⁹ Een maand nadat hij in het gezelschap zijn verhandeling over de ethische theologie gehouden had, leverde De Groot in diezelfde kring 'een klein stukje over de beoordeeling van de Groninger rigting door de la Saussaye'. De Groot besprak voor zijn vrienden de brochures van De la Saussaye over *De zoogenaamde middenpartij in de vaderlandsche Kerk*, die eind augustus 1866 verschenen was. Hij nam het de ethische theoloog kwalijk dat deze daarin verklaard had 'weinig [te] verwachten van de middenpartij, meer van de orthodoxe'. De Groot ontkende dat hij en de andere schrijvers van *Waarheid in Liefde* een partij vormden. 'Onze leuze is *Evangelie en vrijheid*, of liever *vrijheid in Jezus Christus*, en in zooverre hebben wij, zonder partij of school te zijn, ééne rigting.' Hij herhaalde wat hij in zijn omstreden artikel in de *Kerkelijke Courant* geschreven had: 'wij willen niet staan als middenmannen *tusschen* de orthodoxen en modernen; neen, als dienaars en volgers van dien Heer, hebben wij den moed ... om ons te plaatsen boven beide'. De grondtenkbeelden van hun richting - of beter: '*die des Evangelies*' - waren daarom ook niet, zoals De la Saussaye stelde, 'verdrongen of voorbijgegaan', maar door anderen overgenomen. Als voorbeeld noemde De Groot Van Oosterzee: 'Zijn theologie is geheel en al dezelfde, als die wij voorstaan'. Ook op wat De la Saussaye zelf schreef over de persoon van Christus als het ééne beginsel der dogmatiek, konden hij en zijn vrienden 'ja en amen zeggen'. Zij hadden dan ook de orthodoxen niet afgewezen, maar de orthodoxen der Evangelische Alliantie hén. Het enige voorval waar De la Saussaye 'met eenigen schijn' naar kon verwijzen, was dat de Groningers in 1864 niet met de orthodoxen hadden willen meewerken om de modernen uit het NZG te 'drijven'. 'Dit streed

58. Notulen Theologisch Gezelschap, 189. 'Het karakter, het voordeel, het nadeel en de waarde der ethische theologie' en 'Nog iets over de ethische theologie, tot wegneming van misverstand'; *Waarheid in Liefde* 1867, 1-38, m.n. 22-24, 32; 184-198, m.n. 184-187, 190v., 196v.

59. *Het wezen der theologie*. Brief aan den Hoogleraar P. Hofstede de Groot, Rotterdam 1867, m.n. 14, 76.